

Dnr 20221222-2

2023-04-14

Till
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
U2022/03532

Hörselskadades Riksförbund
Box 1068, 164 25 Kista
besök: Isafjordsgatan 30B, Kista
tel: +46 (0)8-457 55 00
e-post: hrf@hrf.se
www.hrf.se • www.hörsellinjen.se

Yttrande avseende betänkande Statens ansvar för skolan – ett besluts och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är en medlemsorganisation som samlar över 20 000 medlemmar i landet. Vi tillvaratar hörselskadades intressen och arbetar bland annat för att alla hörselskadade barn och unga ska få en likvärdig utbildning.

Sammanfattning

Hörselskadades Riksförbund, HRF, välkomnar att staten tar ett ökat ansvar för skolan. Det skulle ge bättre förutsättningar att stärka stödet till hörselskadade barn och ungdomar. Vi anser också att det finns behov av regionala lösningar och stödinsatser för att säkerställa en likvärdig utbildning för hörselskadade elever.

Då gruppen hörselskadade elever är liten har kommunerna stora svårigheter att över tid utveckla och upprätthålla den hörselpedagogiska kompetens som behövs för att säkerställa hörselskadades elevers rätt till en likvärdig utbildning. Likaså varierar kommuners förutsättningar att anordna skolskjuts till hörselskadade elever som har behov av en hörselanpassad skolgång i en närliggande kommun eller erbjuda goda förutsättningar för hörselskadade elever i ordinarie skolform.

Staten behöver ta ett övergripande ansvar för att säkerställa en tillgänglig och likvärdig utbildning, oavsett vilken skolform eleven har valt. Detta gäller inte minst underrepresenterade elevgrupper med särskilda behov, vilket hörselskadade elever är. Vi anser att staten behöver ta ett samordnande ansvar för att säkerställa hörselpedagogisk kompetens i syfte att erbjuda stöd till såväl skolhuvudmän som till den hörselskadade eleven.

12.1.1 Staten bör ansvara för den samlade styrningen av skolan och 17.2.1 Staten bör ansvara för den samlade styrningen av skolan

Vi är positiva till ökad statlig styrning och ett ökat statligt systemansvar för skolan, oavsett alternativ. Genom detta remissvar beskriver vi på en övergripande nivå hur det svenska skolsystemet kan utvecklas i syfte att stärka förutsättningarna för hörselskadade elever att få en likvärdig utbildning.

Hörselskadade barn och ungdomar är en liten elevgrupp

Hörselskadade elever är en liten grupp av alla elever i Sverige, och behoven varierar också stort inom gruppen. Majoriteten av hörselskadade elever går integrerat i ordinarie skolform tillsammans med fullt hörande elever. Möjligheten att få en tillgänglig och likvärdig utbildning varierar för hörselskadade elever beroende på kommun, vilket vi anser är problematiskt. För många hörselskadade elever är skolgången bristfällig och vi vill betona vikten av att staten tar ett ökat ansvar för att hörselskadade elever får en fungerande utbildning utifrån sina förutsättningar och behov.

Hörselskadade elever på gruppnivå har behov av

- Tillgång till hörhjälpmedel eller hörseltekniska hjälpmedel
- Hörselpedagogisk kompetens
- God ljudmiljö med akustiska anpassningar
- Anpassad gruppstorlek
- Undervisning i svenskt teckenspråk
- Träffa andra hörselskadade elever

Behov av statlig samordning för hörselskadade elevers skolgång

Skolhuvudmän på kommunal nivå har ofta brist på hörselpedagogisk kompetens och brist på resurser för att tillgodose hörselskadade elevers behov för en tillgänglig och likvärdig utbildning. Vi anser att staten har bättre förutsättningar att samla hörselpedagogisk kompetens och upprätthålla hörselpedagogisk kompetens över tid.

Vi anser att ett statligt samordnat ansvar innebär

- Erbjudna hörselpedagogisk kompetens till skolhuvudmän. Vi ser att det finns många fördelar att samla hörselpedagogisk kompetens på regional nivå, exempelvis de regionala kontoren och att dessa ska kunna fungera som rådgivare till skolhuvudmän, lärare och annan pedagogisk personal som möter den hörselskadade eleven.
- Hörselpedagogiskt stöd till eleven. Erbjudna den hörselskadade eleven stöd utifrån behov av en specialpedagog som har hörselpedagogisk kompetens
- Ekonomiskt stöd till skolhuvudmän. Fördela ekonomiska resurser genom öronmärkta bidrag riktat till skolhuvudmännen för att möjliggöra en tillgänglig utbildning genom förbättrande åtgärder i ljudmiljön, anpassad gruppstorlek, undervisning i svenskt teckenspråk, och inköp av hörhjälpmedel i form av flermikrofonssystem.
- Säkerställa möjligheten till anpassad utbildning, I vissa kommuner finns idag så kallade "hörselklasser" där hörselskadade elever får sin utbildning utifrån grundskolans läroplan i en skolmiljö som är anpassad utifrån hörselskadades behov. Vi ser att det finns behov av hörselklasser med regionalt upptagningsområde över hela landet. Här behöver staten ta ett ansvar för att alla hörselskadade elever ska få en möjlighet att gå i hörselklass.

- Säkerställa teckenspråkskompetens. För hörselskadade barn är det utifrån ett livsperspektiv oerhört värdefullt att vara tvåspråkig, det vill säga kunna kommunicera både på svenska och svenskt teckenspråk. De kan då växla mellan språken beroende på situation, vilket skapar trygghet i sin kommunikation. Skolan behöver vara en självklar plats för hörselskadade barn att lära sig och utveckla svenskt teckenspråk, vilket de ska ges möjlighet till enligt Språklagen (2009:600). Staten behöver ta ett övergripande ansvar för att hörselskadade barn får undervisning i svenskt teckenspråk under sin skolgång, oavsett val av skolform.
- Etablera samverkansformer mellan skolhuvudmän och regionens hörselvård/habilitering. Vi ser samverkan som en nyckelfaktor för att säkerställa hörselpedagogisk kompetens samt åstadkomma en effektiv resursplanering när det gäller hörselskadade elevers skolgång.

Utveckla och säkerställa hörselpedagogisk kompetens

Alla elever med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att få stöd utifrån behov och staten ska ha ett övergripande ansvar att säkerställa tillgången till specialpedagogiskt stöd. Staten har till skillnad från kommunerna förutsättningar för att samla, utveckla och bibehålla spetskompetens när det gäller mindre elevgrupper som till exempel döva och hörselskadade barn. Det handlar bland annat om kunskap om anpassad pedagogik, tillgängliga skolmiljöer och teckenspråkskompetens.

Idag har SPSM en viktig roll för att säkerställa att kunskapen om olika funktionsnedsättningar bibehålls, både i deras rådgivningsuppdrag och i deras uppdrag att vara huvudman för specialskolor. SPSM har under åren byggt upp en gedigen kunskap som behöver finnas tillgänglig för alla skolor i landet. Staten bör också arbeta uppsökande och aktivt ge stöd till alla hörselskadade elever inom en region. Genom ett elevnära stöd till alla hörselskadade elever, oavsett skolform tror vi att förutsättningarna för varje elev att få en likvärdig utbildning ökar.

Värna skolformer som är anpassad utifrån hörselskadade elevers behov

Specialskolan med staten som skolhuvudman ska värnas för att säkerställa en likvärdig skolgång i grundskolan för döva och hörselskadade elever i en tillgänglig och tvåspråkig skolmiljö. För att säkerställa att de tvåspråkiga miljöerna finns kvar över tid är det viktigt att staten tar ansvar och agerar huvudman. Detta för att säkerställa en likvärdighet över landet och ge möjlighet för skolorna att tillsammans utveckla sin pedagogik och de tvåspråkiga miljöerna.

Idag finns också ett Riksgymnasium i Örebro, vilket har riksintag för döva och hörselskadade elever, med Örebro kommun som huvudman. Genom ett avtal med staten får kommunen statliga bidrag för att täcka merkostnader för anpassningar av utbildningen. Det är angeläget att Riksgymnasiet fortsatt får statliga bidrag för att möjliggöra en tillgänglig gymnasieutbildning för hörselskadade och döva elever.

Hörselskadade elevers tillgång till undervisning i svenskt teckenspråk

Specialskolan är idag den enda självklara platsen för hörselskadade barn att lära sig, använda och utveckla svenskt teckenspråk. Majoriteten av hörselskadade elever går inte i specialskolan eftersom de inte tillhör specialskolans målgrupp utifrån skrivningar i skollagstiftningen. Möjligheten för dessa elever att få tillgång till svenskt teckenspråk i skolan bör ses över.

12.1.4 Staten bör ge stöd till huvudmäns och skolors kvalitetsarbete inom alla skolformer

Vi instämmer i att staten bör ge kapacitetshöjande stöd till verksamheter genom obligatoriska kvalitetsdialoger förutsatt att detta fångar upp behov relaterat till elever med funktionsnedsättningar. Vi vill också betona att obligatoriska kvalitetsdialoger behöver omfatta en kartläggning av huvudmannens stödinsatser för att möjliggöra hörselskadade elevers förutsättningar för en likvärdig utbildning till exempel utifrån ett fastställt frågebatteri som berör stödinsatser kopplat till anpassad gruppstorlek, akustiska anpassningar eller tillgång till undervisning i svenskt teckenspråk till hörselskadade barn och deras klasskamrater.

12.1.7 Kommunerna bör behålla ett ansvar för vissa hemkommunsuppgifter

Vi delar inte utredningens bedömning att skolskjuts fortsatt ska vara kommunal angelägenhet inom ramen för hemkommunsuppgifter eftersom vi anser att rätten till skolskjuts genom detta i praktiken varierar. Hörselskadade elever är en grupp som ofta hamnar i kläm då de har behov av skolskjuts till en anpassad skolgång. Hörseklass eller motsvarande, som kan ligga i en annan närliggande kommun än hemkommunen och olika kommuner gör olika bedömningar kring om skolskjuts ska tillhandahållas. Hörselskadade elever kan nekas skolskjuts med hänvisning till skollagens undantagsbestämmelse om "organisatoriska eller ekonomiska svårigheter". Vi anser att skolskjuts till kommunala hörseklasser bör finansieras med statliga medel på samma sätt som elever i specialskolan får skolskjuts finansierad. Rätten till en hörselanpassad skolgång ska inte påverkas av kommunernas ekonomiska förutsättningar.

Vänliga hälsningar

Mattias Lundekvam
förbundsordförande, HRF